

ІСТОРІЯ «ЦУКРОВОГО КОРОЛІВСТВА»

«Прошу... любити місто Суми так, як я його любив», – ці слова із заповіту І.Г.Харитоненка добре відомі кожному сумчанину. Донедавна ними починалася наша газета. Звичайно ж, ми любимо його, а чи добре знаємо історію Сум? Чи відомо вам, панове, що нам випало щастя жити на землі, про яку йдеться ще в літописних повідомленнях?»

Завдяки емоційній, повній любові розповіді екскурсовода рекламного прес-туру для журналістів Ользі Дмитрівні Аленич, я, людина, що народилася й виросла у Сумах, дізналася багато нового про історію виникнення та архітектуру рідного міста, про видатних людей, які принесли славу місту над Пелом та всьому нашому краю.

КОЗАЦЬКИЙ КРАЙ

Суми – старовинне місто над мальовничим Пелом та його притоками Сумкою і Стрількою, що несуть свої води аж до Дніпра. Історія його починається з 1655 року, відколи навесні на Слобожанщину на чолі з отаманом Герасимом Кондратьєвим прийшли переселенці з містечка Ставища, що на Київщині, й 26 червня того ж року дістали від російського царя Олексія Михайловича Романова дозвіл оселитися

тут. У 1656 – 1668 роках під керівництвом російського воєводи К.Ю. Арсеньєва було побудовано дерев'яну Сумську фортецю. У 1658 році було сформовано Сумський слобідський козацький полк, який очолював Герасим Кондратьєв. Протягом XVII століття полк успішно захищав Слобожанщину від татар, брав участь у походах проти Кримського ханства, у петровських походах проти Криму та Туреччини. З історією Сум та Сумщини можна ознайомитися у краєзнавчому музеї, що міститься у приміщенні колишньої Земської управи. В області розроблено туристичний маршрут «Козацькими стежинами», до якого входить відвідування у селі Шаповалівка поля, де відбувалася у 1659 році переможна Конотопська битва українського козацького війська на чолі з гетьманом Іваном Виговським з царською армією. Також слід побувати

у селі Пустовійтівка, де розташовано музей і пам'ятник на честь останнього кошового отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського, який саме тут народився, а помер на засланні у Соловецькому монастирі. Є що подивитися й у Троїцькій церкві, збудованій на кошти отамана. Саме у цьому селі проводиться Всеукраїнське козацьке свято «Калнишевська рада» та обласний фестиваль козацької пісні «Дивограй». Обов'язково треба сказати про село Гамаліївка, де у Харлампієвському монастирі поховано гетьмана лівобережної України Івана Скоропадського. Ця будівля є зразком архітектурного поєднання храму з оборонною спорудою. Козацькою славою овіяне і місто Глухів, яке у першій половині XVIII століття було столицею Української козацької держави – Гетьманщини, резиденцією лівобережних гетьманів Івана Скоропадського, Данила Апостола, Кирила Розумовського, наказного гетьмана Павла Полуботка. З історією козацтва пов'язаний і Лебедин, де відбулася трагічна подія – у 1708 році за наказом Петра було страчено понад 900 українських козаків, прибічників гетьмана Івана Мазепи. Місце поховання

козаків називають Гетьманською могилою. Сьогодні на ній стоїть хрест з меморіальним написом. Від тих далеких, славних часів і досі у селі Ярославець зберігся флігель садиби козацької старшинської родини Кочубеїв.

(Закінчення на сторінці 11)

ІСТОРІЯ «ЦУКРОВОГО КОРОЛІВСТВА»

(Закінчення. Початок на сторінці 10.)

АЛЕ СПОЧАТКУ БУЛИ МАМОНТИ

А чи знаєте ви, шановні читачі, що єдиний в Україні пам'ятник мамонтові знаходиться в селі Кулішівка Недригайлівського району? Якось не доводилося мені раніше побувати у цих місцях, тому історія про те, як робітники графа Головкина знайшли кістки мамонта, дуже мене вразила. Ви уявляєте, звідси походить історія нашого краю?! Адже якщо тут жили мамонти, то цілком вірогідно, що існували й первісні сумча..., тобто мисливці за ними? Вагагалі, на Сумщині є 780 пам'яток археології, найдавніші з яких датуються кам'яним віком, майже 1,5 тисячі – пам'ятники історії, 102 – монументального мистецтва та 373 пам'ятки архітектури.

У VI-IV ст. до н. е. по Сейму проходила північна межа Великої Скіфії. Від тих часів залишилися скіфські городища і кургани в басейнах Сули і Ворскли.

Найвищий курган Дніпровського лісостепового Лівобережжя існує у селі Пустоайтівка Роменського району. Деякі з цих об'єктів належать до археологічних пам'яток національного значення (Басівка, Куземин, Кам'янка, Сосонка, Дяч, Костинівка, Липове, Зелений Гай). У ранньому середньовіччі Сумщину населяли слов'янські племена сіверян. Літописні повідомлення, підтверджені археологічно, зберегли назви не існуючих нині Вира, В'яхані, Воргола, Попаша, Зартна. Усього на території області виявлено понад 80 давньоруських городищ. У краєзнавчому музеї міста Суми зберігається найбільша археологічна колекція краю: матеріали з розкопок, діарама Сумської фортеці, зброя. Ознайомитися з далеким минулим нашого краю можна в туристичній подорожі «Старожитності Сумщини».

Якщо ви вирішите проїхати маршрутом «Сумщина слобідська», вам пощастить побачити одну з семи найцікавіших пам'яток Сумщини – «Круглий двір». Це

унікальна споруда Тростяниці, побудована у 1749 році для манежу цирку та господарських потреб. До речі, пам'ятник мамонту у селі Кулішівка, «Круглий двір» у Тростяниці та комплекс Софронівського монастиря у Путивльському районі представили Сумщину у загальнодержавній акції «Сім чудес України». До вищезазначеного маршруту належить також перша

мурована будівля Сум Воскресенська церква, яка і досі є головною окрасою міста. В ній на новорічній відправі був присутній Петро I, з нею пов'язані цікаві легенди про підземні ходи та замурованих розбійників.

«ЗОЛОТЕ НАМИСТО СУМЩИНИ»

Як ви гадаєте, про що можна дізнатися, подорожуючи цим маршрутом? Звичайно, окрасою нашого краю є архітектурні пам'ятники: барокові церкви Сум, Ромен, Трьох-Анастасійська церква Глухова, Свято-Покровський собор в Охтирці, монастирі Путивля; колись роакційні садиби промисловців Харитоненка, Терещенка, Суханова, Асмолова, Гриненка, Кашніста.

Архітектурні шедеври XIX ст. зводилися значною мірою завдяки зусиллям меценатів.

ЧАРІВНА СУМЩИНА

Завітайте до нашого краю, пройдіться вранці по росі, скуштуйте смачного українського борщу з пампушками, вареників із сметаною, познайомтеся з народними майстрами, – саме такими словами запрошує туристів нова програма «Відпочинок у селі». Ми раді тому, що Сумська область є однією з найбільш екологічно безпечних зон України. Наш природно-заповідний фонд налічує 223 об'єкти. Це ландшафтні, зоологічні, ботанічні, орнітологічні заказники, заповідні урочища, парки, окремі унікальні дерева, (загадайте хоча б таке диво, як яблуня-колонія).

Рамки газетної статті, на жаль, не дозволяють передіти всі дива, серед яких нам з вами пощастило жити, тому заклинаю усіх патріотів: любіть Сумщину, цікавтеся її історією, розповідайте друзям і родичам з усього світу про принади нашого краю, запрошуйте їх на відпочинок. Сумщина – наш дім, а значить – найкраще місце на Землі!

Світлана ЛУК'ЯНЕНКО